

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus
PL 236
20101 TURKU

LAUSUNTO

Pvm 25.8.2022
Asia KEHA/7530/2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta Valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa VN/21436/2021

**VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA
VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI FOSFORIN KÄYTÖSTÄ MAA- JA
PUUTARHATALOUESSA SEKÄ VIHHER- JA YMPÄRISTÖRAKENTAMISESSA**

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua fosforin käytön asetuksesta.

Varsinais-Suomi on maamme tärkeintä ja intensiivisintä maataloustuotantoaluetta. Maataloustuotannon kehittämisessä tulisi huomioida niin ilmasto- kuin ympäristökysymykset kuin myös elinkeinon kestävien toimintaedellytysten ja kannattavuuden näkökulmat. Ruoan ja rehun kestävä tuotannon turvaaminen on myös keskeinen osa kansallista huoltovarmuutta. Saaristomeri on noussut maakunnan keskeiseksi ja yhteiseksi strategiseksi painopisteeksi. Saaristomeren tilan kohentamistyötä jatketaan kasvi- ja kotieläintalouden tuotanto- ja menettelytapoja kehittämällä sekä edistämällä maan rakennetta ja vesitaloutta, hiilineutraaliutta, ravinteiden kierrätystä ja ilmastonmuutokseen varautumista.

Vesienhoidon tavoitteena on vesien hyvä tila ja merenhoidon tavoitteena on meriympäristön hyvä tila. Kokonaisuutena arvioiden vesien tilan pitää kohentua siten, että vesien hyvä tila saavutetaan vesienhoitosuunnitelmassa asetetussa aikataulussa. Kotieläintalouden keskittymäalueilla peltojen fosforitila on yleisesti korkea / arveluttavan korkea, minkä vuoksi vesiensuojelun kannalta keskeisintä olisi rajoittaa lannoitusta näillä pelloilla. Saaristomeren valuma-alueen maatalouden kuormitusta ollaan tehostetusti vähentämässä Saaristomeren Hot Spot -tiekarttahankkeen avulla. Tavoitteena on saada Saaristomeren valuma-alueen maatalouskuormitus pois Itämeren suojelukomission (HELCOM) Hot Spot -listalta.

Lannoitevalmisteiden sekä lannan sisältämän fosforin käytön säätely maa- ja puutarhataloudessa lannoitelain pohjalta annettavassa asetuksessa on merkittävä edistysaskel, koska voimaantullessaan se koskee tasapuolisesti kaikkia toimijoita ja vaikuttaa merkittävästi vesiensuojelun tavoitteiden saavuttamiseen.

Valmisteltavassa asetuksessa tulee lannoitevalmisteiden ja lannan sisältämät fosforilannoituksen enimmäismäärät määritellä sille tasolle, että vesistöön päätyvän fosforin määrä vähenee. Yleisesti voi todeta, että asetuksen valmistelun pohjana olevan ympäristökorvausjärjestelmän fosforilannoitustasot ovat kasvin tarpeiden mukaista lannoitusta korkeampia, joten asetuksen lannoitustasoja olisi syytä tarkistaa uudelleen viimeistään seuraavan CAP-suunnitelmakauden alussa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää erikseen mainittuna hyvänä asiana sitä, että Valtioneuvoston asetuksella fosforin käytöstä säädellään myös viher- ja ympäristörakentamisen fosforilannoituksen käyttöä, jolloin myös näiden toimintojen ympäristövaikutukset tulevat huomioiduksi.

Pykäläkohtaiset kannanotot:

3 §

3 mom. Käsitellyn saostus- ja umpisäiliöljetteen ja puhdistamolietteen kokonaisfosforista otetaan asutusluonnoksen perusteella huomioon 60 %. Käytännössä fosforia vapautuu kuitenkin pitkällä aikavälillä enemmän, joten kokonaisfosforista pitäisi ottaa huomioon vähintään 80 %. Tuhkalannoituksen osalta kokonaisfosforista pitäisi ottaa huomioon 60 %.

4 mom. Nykyisen ympäristökorvauksen sääntö lannoitevalmisteen kokonaisfosforin laskemisesta sen raaka-aineen mukaan, jota tuotteessa on eniten, olisi selkeämpi ja vähemmän laskennan virheisiin johtava ehto kuin asetusluonnoksessa ehdotettu aineosien massaosuuksien mukaan laskettuina.

4 §

1 mom. Kalkitusaineiden mahdollisesti sisältämää fosforia ei pitäisi huomioida lainkaan fosforilannoituksen enimmäismääriä laskettaessa siitä huolimatta, että fosforia tulisi kalkitusaineita levitettäessä pellolle yli 1 kg/ha. Kalkitusaine on maanparannusta varten; ei lannoitevalmiste. Kalkitusaineita levitetään lannoitteisiin verrattuna harvemmin ja kerralla suurempia määriä. Levitysmäärät riippuvat kalkitustarpeesta (maan PH ja viljeltävät kasvit).

2 mom. liite 1. Vesiensuojelutavoitteisiin pääsemiseksi tulisi ottaa käyttöön nykyistä ympäristönkorvausjärjestelmää alhaisemmat fosforilannoituksen enimmäisrajat ja maalajista riippuen käyttää fosforilannoitusta vain alimpien (1,2 ja 3) P-lukujen pelloilla. Myös vihanneksille, juureksille, marjoille ja hedelmille taulukossa 1 annettujen lannoitustasojen tulee perustua uusimpiin kotimaisiin tutkimustuloksiin. Maataloustuotannon näkökulmasta tutkimuksissa fosforilannoituksen vaikutuksista vesistöihin tulee huomioida myös sadon määrän ja laadun varmentamiseksi eri viljelykasvien erilainen fosforintarve. Tällöin fosforia voisi antaa myös viljavuusluokkaa kolmea ylimmissä luokissa.

Tutkimuksien perusteella (mm. Valkama ym. 2011, Uusitalo ym. 2014, MTT Report 124, 2014) selkeää satovastetta fosforilannoituksella on saatavissa vain viljavuusluokissa 1 ja 2. Näitä korkeammassa viljavuusluokissa vuosittain lisätyn fosforin antamat sadonlisät pienenevät ja käytännössä loppuvat maalajista riippuen viimeistään viljavuusluokassa 4.

Korkeat satotasot ovat seurausta muista seikoista (maan hyvä rakenne ja muu kasvukunto, kasvinsuojelu, sopiva happamuus ja kasvien onnistunut valinta kasvupaikalle) kuin fosforin lisäysmääristä.

Vesiensuojelu, huoltovarmuus ja taloudellinen kannattavuus huomioiden ei ole tarkoituksenmukaista ohjata viljelijöitä lainsäädännöllä ylilannoitukseen. Lannoituksen suunnittelussa pitäisi nykyistä enemmän ottaa myös huomioon säihin liittyvät riskit. Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät rankkasateet ja kuivuusjaksot vähentävät satotasoa ja merkittävä osa lannoituksesta voi valua vesistöihin.

Kasvien tarpeen mukainen lannoitus on yksi keskeisimmistä vesiensuojelutoimenpiteistä. Asteittainen peltojen P-luvun alentaminen alle 15 mg/l fosforilannoitteiden käyttöä vähentämällä vähentäisi liukoisen fosforin huuhtoumaa n. 20 % nykytilasta. Jos P-lukuja alennettaisiin pitoisuustasolle alle 10 mg/l, saataisiin fosforin huuhtoumaan 30 %:n alenema (SYKE 22/2019). Tästä syystä taulukossa 1 esitettyjä lannoituksen enimmäismääriä olisi alennettava tai lannoitus lopetettava kokonaan erityisesti viljavuusluokissa 4–7.

Liitteessä 1 ei ole fosforin lannoitustasoa lainkaan luonnonhoitopeltonurmelle, monivuotisen viherkesannon perustamiselle ym. vastaaville pellon käyttömuodoille kuten on nykyisessä ympäristökorvausjärjestelmässä. Vähäinen lannoitus näillä on ollut sallittua riittävän kasvuston aikaansaamiseksi ja tämä tarve on olemassa myös jatkossa. Riittävän kasvuston aikaansaaminen on olennainen asia ko. pellon käyttömuotojen tavoitteiden toteutumisessa ja sitä kautta myös vesistöjen suojelussa.

Olisi myös hyvä tarkentaa kuinka vanhaan viljavuustutkimukseen maan viljavuusluokka voi perustua ja kenen tekemä viljavuustutkimus hyväksytään maan viljavuusluokan määrittämiseksi. Toimenpiteiden vaikuttavuuden ja P-lukujen seurattavuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta, että peltojen viljavuusnäytteiden ottaminen ohjataan jatkossa sertifioidulle näytteenottajalle.

Viljavuustutkimusten saattaminen nykyistä vapaammin viranomaiskäyttöön parantaisi lannan levitykseen soveltuvien peltojen valvottavuutta.

MMM:n tiedotteen 7.7.2022 perusteella lantapoikkeuksesta ollaan luopumassa kahden vuoden siirtymäajan jälkeen. Tilojen luopumista lantapoikkeuksen käytöstä tulisi tukea mm. kohdennettujen investointitukien avulla. Tukitoimien pitää edistää lannan ravinteiden siirtymistä kotieläinkestittymäalueilta kasvinviljelyvaltaisille alueille esim. lannan fosforinerotukseen liittyvän tekniikan käyttöönottoa helpottamalla.

Jos pellon fosforitila ei ole tiedossa, lannoitukseen sovelletaan viljavuusluokkaa 6 (korkea). Nykyisessä ympäristökorvausjärjestelmässä ns. taulukkoarvo on viljavuusluokka hyvä. Tämä olisi myös jatkossa parempi vaihtoehto, koska viljavuusluokka hyvä on lähempänä viljavuusluokkien keskiarvoa. Asetukseen tulisi lisätä ehto, että taulukkoarvoa voi käyttää vain yhden kasvukauden ajan väärinkäytösten estämiseksi.

5 §

ELY-keskus ehdottaa täsmällisempää muotoilua:

Fosforin kierrätyksen edistämiseksi fosforia saa levittää enintään 5 kilogrammaa hehtaarille silloin, kun

1) liitteen 1 sarakkeessa 6 tai 7 **ei ole lukuarvoa edellyttäen että:**

a) fosfori on peräisin lannan tai mädätteen fosforinerotuksesta; ja

- b) lannan tai mädätteen erotuksessa syntyneen jakeen typen ja fosforin suhde on vähintään 10 (g/g). Jos fosforia levitetään 1 momentin mukaisesti, 8 §:ssä tarkoitettua fosforintasausta ei ole sallittua käyttää.

Olisi hyvä täsmentää koskeeko 5 § pelkästään raakalannasta/mädätteestä erotettuja jakeita vai myös pidemmällä jatkojalostettuja lantapohjaisia orgaanisia lannoitevalmisteita?

7 §

Satotasokorjaus olisi kytkettävä koskemaan vain tuottavampia ja nykyisiä sääolosuhteita paremmin kestäviä lajikkeita. Satotasokorjauksen tulisi perustua satotason lisäksi pellon viljavuustietoihin. Viljavuustietojen perusteella voidaan arvioida pitemmällä aikavälillä pellon satopotentiaalia. Yksittäisen vuoden korkea sato ainoana indikaattorina ei välttämättä kuvaa pellon satopotentiaalia viiden vuoden tarkastelujakson aikana.

8 §

1 mom. Fosforintaus tulee voida aloittaa myös alijäämällä.

9 §

Tiedostonpito sanana viittaa sähköisiin tiedon tallennusmuotoihin. Parempi olisi käyttää sanaa kirjanpitovelvoite.

Kohta 2) Kirjanpidosta pitäisi löytyä tieto tasausvuosista (ei tasausvuodesta)

Kohta 3) Olisi hyvä täsmentää, että satotasotiedot tarkoittavat lohkolta ko. vuonna saavutettua satotasoa. Tällöin vanha kirjanpito tieto on tarvittaessa todisteena ko. lohkolta aiemmin saavutetusta satotasosta.

10 §

ELY-keskus ehdottaa seuraavaa muotoilua: *Viher- ja ympäristörakentamisessa kasvualustoissa liukoista fosforia saa perustamisvaiheessa levittää enintään 20 kilogrammaa hehtaarille vuodessa. Muissa lannoitevalmisteissa kokonaisfosforia saa perustamisvaiheessa levittää enintään 20 kilogrammaa hehtaarille vuodessa. Golfkentille sekä A1 ja A2 -kategorian viheralueiden kunnossapidossa kasvillisuuden hoitoon fosforia saa perustamisen jälkeen levittää enintään 15 kilogrammaa hehtaarille vuodessa. Muilla viheralueuokituksen alueilla perustamisen jälkeinen lannoitus on kielletty. Viher- ja ympäristörakentamisessa (mm. golfkentät) jätetään vesistöjen varsille 5–10 m lannoittamattomat viheralueet (A3 Käyttö- ja suojaviheralue).*

Yhdistelmäviemäröinnistä ollaan enenevässä määrin luopumassa kaupungeissa ja hulevesiviemärien vedet laskevat vesistöihin käsittelemättöminä, jolloin kaupunkien haja-asutusaluetta korkeammille lannoitusrajoille ei ole perustetta. Paikallisesti lannoituksella voi olla jopa suuri merkitys huleveden purkualueella. Tiukemmat rajoitukset tukisivat kevyellä, haitattomalla menettelyllä vesien- ja merenhoidon pintavesien hyvän tilan tavoitetta (VPD 2000/60/EY ja VMJL 25 §), jonka ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaika voidaan pidentää enintään vuoteen 2027 asti.

Viher- ja ympäristörakentamisessa tulisi määrittää ne alueet, joita saa lannoittaa perustamisen jälkeen lisää korkeintaan 15 kg/ha vuodessa, käsittäen ABC-viheralueuokituksen A1 ja A2 -kategorian viheralueet ja golfkentät.

13 §

2 mom. Turkislannan sisältämästä kokonaisfosforista tulisi ottaa lannoituksessa huomioon 100 prosenttia jo 31 päivään joulukuuta 2025 mennessä. Perustetta pidemmälle siirtymäajalle ELY-keskuksen mielestä ei ole, sillä voidaan olettaa, että toimenpiteeksi tarvittava turkislannan käyttö uusissa yhteyksissä pystytään järjestämään kolmen vuoden aikana asetuksen toimeenpanosta.

Ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaika ehdotetaan pidennettäväksi enintään vuoteen 2027 asti (VPD 2000/60/EY, VMJL 25 §). Siirtymäajan lyhennys tukisi vesien- ja merenhoidon tavoitetta jo nykyisen toimikauden 2022–2027 aikana, jonka päätteeksi vesien tulisi olla hyvässä tilassa.

Olli Madekivi
Ylijohtaja

Mikko Jaakkola
Johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu USPA-asianhallintajärjestelmässä

Tämä asiakirja KEHA/7530/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
KEHA/7530/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Jaakkola Mikko 25.8.2022 15.11.19

Ratkaisija Madekivi Olli 25.8.2022 15:42:29